

Народний митрополит
Сьогодні в Україні відзначають 70-ту річницю з часу загибелі
Василя Липківського

Клара ГУДЗИК, «День»

Митрополит Василь Липківський (1864— 1937) — одна із найбільш трагічних фігур у сучасній історії України, людина, яка стояла у витоків творення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) і віддала за її становлення своє життя. Липківський очолював УАПЦ у 1921—1927 роки. Це були часи більшовицької окупації України та розгорнутого тотального владного терору, метою якого було фізичне винищення всіх інакодумців. До них належали також ті люди церкви, які не йшли на компроміси чи на співпрацю з органами.

Василь Липківський народився 1864 року в селі Попудні Київської губернії (нині Черкаська обл.). Закінчив Київську духовну академію зі ступенем кандидата богослів'я; через рік став священником і був призначений настоятелем собору в місті Липівці Київської губернії. Невдовзі він став доглядачем церковних шкіл Липовецького повіту — по суті, організатором шкільної мережі в повіті. Саме тоді проявився його талант організатора й педагога. Пізніше він став директором нововідкритої в Києві церковно-вчительської школи.

Вже в молоді роки Василь Липківський розумів несумісність таких понять, як українські православні, з одного боку, і російська церква — з іншого; він характеризував тогочасну роль Російської православної церкви в житті українського народу як «повну підлеглість державі російській і рабське виконання її завдань». Він завжди виступав проти безправності церковних громад, проти свавілля вищого духівництва та монастирів. Все це поступово утворило, за його словами, «величезне провалля між зовнішньою величністю й внутрішньою нікчемністю церкви (російської), яка трималася державною — поліцейською підтримкою».

Починаючи з 1917 року, протоієрей Василь Липківський став одним із лідерів українського церковно-визвольного руху — руху за утворення Української автокефальної православної церкви, церкви, яка б «говорила» українською. І 22 травня 1919 року отець Василь відслужив першу літургію українською мовою в колись збудованому гетьманом Іваном Мазепою Микільському соборі (сьогодні знесений). Що, однак, йому не минулося: за проведення служб Божих українською мовою ієрархи російської церкви двічі забороняли отцю Липківському проведення богослужінь.

У жовтні 1921 року зусиллями Липківського і його однодумців було скликано перший Всеукраїнський Церковний Собор — у Софії Київській. Але вийшло так, що жоден єпископ (усі вони належали до Російської православної церкви в Україні) не захотів узяти участь у Соборі українських православних. Це означало, згідно з канонами Церкви, що Собор не мав права обирати предстоятеля церкви (митрополита) та, в результаті, покладати

Народний митрополит
Сьогодні в Україні відзначають 70-ту річницю з часу загибелі
Василя Липківського

єпископів. Для багатьох віруючих тоді повстало запитання — чи був присутній на Українському Соборі Христос, чи говорив на Соборі Дух Святий?

Із першою доповіддю на Соборі виступив протоієрей Василь Липківський. Він сформулював такі тези на розгляд православних: «1. Усі вірні, які прибули на Собор, є не приватні особи, а обранці-представники своїх церковних громад, і тому на Соборі лунає голос усієї Української церкви. 2. Усі члени Собору зібрались для вирішення справ Христової церкви в Україні, отже, з нами перебуває сам Христос. 3. Усі члени Собору вірують, що Українською церквою керує Дух Святий і що їх зібрала на Собор благодать Св. Духа. 4. Це все означає, що Собор має всі умови для того, аби бути цілком канонічним. 5. Московські єпископи не прибули на Собор через те, що вони не вважають себе членами нашої Церкви або не вважають себе обранцями цієї Церкви».

Після уважного обговорення тез отця Василя Собор визнав своє зібрання канонічним і правочинним голосом усієї Української церкви.

Далі події на Соборі розвивалися так: на підставі дослідження Святого письма Собор декларував, що в апостольські часи взагалі не існувало єпископської висвяти й що, наприклад, апостола Павла висвятили пророки, які не були єпископами. Також апостол Тимофій був висвячений «покладанням рук священників» (а не єпископів). Адже благодать Св. Духа притаманна не окремим єпископам, а Церкві в цілому, тобто громаді вірних. Тому Українська церква також має повне право покласти на обранця свої руки й звести на нього благодать Св. Духа, як це мало місце в апостольські часи.

І так сталося: Всеукраїнський церковний собор висвятив — покладанням рук усього духовенства — свого першого єпископа Василя Липківського й обрав його главою Української автокефальної православної церкви — Митрополитом Київським і всієї Русі. Після цього була висвячена українська ієрархія й затверджені головні — нові й необхідні — засади життя Української церкви, такі, як автокефалія, відокремлення від держави, соборність, а також — рідна мова в храмах та в церковних школах. Ось таким древнім християнським чином Василь Липківський став митрополитом і приступив до реформації УАПЦ.

Звертаючись у завершальний день Собору до українського народу православного, Василь Липківський сказав: «Все, що сталося, було підготовлено найкращими силами України», — і закликав делегатів «не тільки берегти Церкву, а й ширити. Кожен з вас повинен бути апостолом церкви Української».

Народний митрополит Сьогодні в Україні відзначають 70-ту річницю з часу загибелі Василя Липківського

Під проводом митрополита Василя церква почала впроваджувати українську мову в богослужіння і відроджувати давні національні традиції в церковному житті; парафіяни ж брали небувало активну участь у житті своїх церков. З часом УАПЦ зростала — деякі історики вважають, що тоді число її парафій сягнуло двох тисяч (досить багато на ті часи). Іншими словами, УАПЦ стала народною, а її кращих єпископів віруючі вельми шанували й любили. Василя ж Липківського називали «народним митрополитом» — він був духовним вождем українського народу.

Така ситуація не могла не викликати занепокоєння більшовицької влади. Митрополита Василя неодноразово заарештовували й ув'язнювали, забороняли йому виїздити до своїх парафіян за межами Києва. Він, однак, долаючи перешкоди, об'їжджав своїх вірних. А 1927 року влада сфабрикувала «Другий Собор УАПЦ», який під загрозою арешту і заслання всіх його учасників та під тиском зрадницької частини єпископату УАПЦ проголосував за переобрання Липківського. Як пише Арсен Зінченко в своїй книзі «Митрополит Василь Липківський» (2007), «протоколи другого Собору передають гнітючу атмосферу засідань, створену присутністю і прямим втручанням у перебіг засідань службистів ГРУ та його агентури в середовищі делегатів». То ж не дивно, що більшість Собору ухвалила «звільнити Василя Липківського від тягаря митрополичого служіння». А через три роки (1930) Українську автокефальну православну церкву — першу незалежну церкву в історії України — було зліквідовано.

Після 1927 року Василь Липківський прожив ще 10 років — усіма забутий, у злиднях, під постійним наглядом, із періодичними арештами. Мешкав він тоді у передмісті Києва, де продовжував працювати — писав «Історію Української церкви» та безцінні проповіді, листувався з українськими церковними діячами за кордоном, робив українські переклади богослужбової літератури, удосконалював церковний устав — готувався (!) до розбудови Української церкви.

Помер Василь Липківський насильницькою смертю, без належного слідства та суду, за рішенням так званої «трійки» — Митрополита незалежної української православної церкви було розстріляно в НКВС. Це сталося 27 листопада 1937 року.

Нам залишилися полум'яні рядки його проповідей, сторінки «Історії Української церкви», переклади богослужбової літератури, роздуми про долю народу й заповіт — будувати рідну українську Церкву. Митрополит Василь писав: «На Бога надія, що й жахлива комуністична повинь, яка зараз своїми хвилями намагається з головою залити наш народ — змести зі світу і його віру, і Церкву, і все, що для нього найдорожче, всю його людську природу, його волю, націю, — теж зникне, як прийшла, а народ і від неї врятується і житиме».

Народний митрополит
Сьогодні в Україні відзначають 70-ту річницю з часу загибелі
Василя Липківського

Сьогодні в Україні відзначають 70-ту річницю з часу загибелі Василя Липківського. Заходи вшанування пам'яті Липківського проводяться як у Києві, так і в місцях, де народився, навчався і проповідував Василь Липківський. В храмах УАПЦ проводяться панахиди; як повідомив прес-секретар Київського патріархату о. Євстратій, «церква молиться за упокій душі Василя Липківського та за синів і дочок України, загиблих в часи більшовицького окупаційного режиму». В Національній бібліотеці України ім. Вернадського відкривається виставка спадщини Митрополита Василя Липківського. А 17 листопада відбулася наукова конференція «Служіння і спадщина Митрополита Василя Липківського». Варто відзначити, що земляки Василя Липківського внесли в організаційний комітет певну суму — на друк матеріалів конференції, присвяченої їхньому визначному земляку.

Із часу мученицької смерті Митрополита Василя пройшло 70 років. За цей час Україна стала незалежною країною, однак ті проблеми, за вирішення яких Василь Липківський прийняв мученицьку смерть, так і залишаються тупиковими. Так, православним України досі бракує єдності — частина нашого православ'я все ще з'єднана (як кайданами) з церквою імперською, церквою іншої держави! І кінець цієї ненормальної ситуації вельми важко передбачити. Далеко не всі українські православні перейшли в храмах на українську літургійну мову — вони все ще моляться із сильним російським акцентом! Не краще йдеться у наших православних церквах також із демократизацією церковного устрою, за який так ретельно ратував Василь Липківський. Через все те здається, що єдиною сучасною ознакою українського православ'я є саме той ганебний розкол православ'я України. Реформи ж церкви годі й чекати! Як висловився на конференції Євген Сверстюк, «сьогодні в релігійному житті України панує страшний безлад, якийсь беззмістовне белькотання про канони!».

Цікаво знати, як довго істинно віруючі й патріотично налаштовані українці миритимуться із такою ситуацією? Чи вони, за Липківським, так і будуть «сидіти і плакати на ріках Вавілонських»?.. І чи зберуться коли-небудь «живі душі, щоби відновити істинно християнське життя в Україні»?

№201, вівторок, 20 листопада 2007